

ПЕРЕДМОВА

Стрімке реформування державного, економічного й політичного ладу України, висока динаміка становлення нових форм суспільного життя вимагають належного юридичного забезпечення, яке ґрунтувалося б на сучасній науковій теорії та методології. Саме тому черговий випуск «Актуальних проблем держави і права» містить статті з найактуальніших проблем у сфері адміністративного права, конституційного права, міжнародного права та порівняльного правознавства, сучасної цивілістики, трудового, земельного та екологічного права, кримінальної юстиції.

Перший розділ збірника висвітлює проблеми розвитку адміністративного права в сучасних умовах. Адміністративне право є однією з основних галузей вітчизняного права, реформування якої стає завданням для вчених-адміністративістів, представників органів усіх гілок влади, громадських діячів. Необхідність удосконалення адміністративно-правових норм в Україні викликана тим, що адміністративне право є втіленням права публічного на національному рівні, від досконалості положень якого залежить ефективність не тільки діяльності публічної адміністрації, але й добробут, соціальна та правова захищеність приватних осіб.

Значний доробок у формування теоретичного підґрунтя адміністративно-правових засад розвитку державного управління вносять представлені в цьому розділі праці, які стосуються найрізноманітніших адміністративно-правових проблем. Так, в умовах подальшої розбудови державності особливого значення набуває служба як невід'ємний атрибут функціонування громадянського суспільства та правової соціальної держави. Нині державна служба як основний чинник функціонування державного апарату не лише покликана забезпечити його стабільність та ефективність у нових соціально-політичних і правових реаліях України, а й сама потребує створення відповідного державно-правового механізму організації та функціонування. Одним із важливих напрямів реформування державної служби є подальше вдосконалення чинного законодавства про державну службу, яке знайшло вираження в Законі України «Про державну службу» 2011 р.

Наступний розділ видання містить статті вчених, присвячені сучасним питанням конституційного права, міжнародного права та порівняльного правознавства. Безсумнівно цікавими є матеріали, у яких розглядаються соціологічні методи дослідження права в сучасній антропології, що носять емпіричний характер і можуть надати істотну допомогу у виявленні саме соціокультурної зумовленості права, розумінні його як унікального суспільного явища; проводиться вивчення положень нормативно-правових актів щодо проблеми реалізації конституційних засад судочинства в статусі й діяльності органів конституційної юрисдикції України та зарубіжних країн; розкривається питання юридичної конструкції як засобу юридичної техніки, здійснюється аналіз еволюції ідеї юридичної конструкції в історичному розвитку континентальної юриспруденції та формуються основні підходи до її концептуалізації.

Окрема увага приділяється питанням адаптації національного законодавства України до законодавства держав Європейського Союзу в різних сферах, зокрема у сфері праці, соціального страхування, інтелектуальної власності.

У представленому збірнику проведено також ґрунтовний науково-теоретичний аналіз різноманітних проблем цивільного та господарського права.

Звертається увага на питання визнання судового прецеденту як джерела права в Україні, та робиться висновок, що нині це не є можливим, однак говорити й про відсутність у судів вищих інстанцій та Конституційного Суду України правотворюючих функцій також не можна. Спочатку в державі слід створити законодавчу базу для прецеденту, оскільки повинна бути окреслена юридична процедура, яка б визначала його створення.

Важливим є дослідження питань участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції та практичних проблем, які виникають під час організації дистанційного судового засідання, що стало можливим у результаті набрання в 2012 р. чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції».

Актуальним в умовах глобалізації світової економіки є визначення господарської функції кордону в контексті розвитку міжтериторіального співробітництва шляхом запровадження особливого порядку ведення господарської діяльності на прикордонних територіях.

Низку статей у виданні присвячено сучасним проблемам трудового, земельного та екологічного права.

Безперечно, шлях будь-якої країни до демократичної та правової держави повинен включати в себе демократичні перетворення в трудових правовідносинах, тобто створення й дію системи ефективного правового захисту прав і законних інтересів суб'єктів трудових відносин. Тому вкрай важливими є дослідження питань правового статусу професійних спілок у сучасних умовах в аспекті аналізу проекту Трудового кодексу України; визначення юридичних гарантій, які забезпечують процедуру звільнення працівника у зв'язку з невідповідністю його займаній посаді або виконуваній роботі; розкриття особливостей надання допомоги у зв'язку з втратою працездатності внаслідок нещасного випадку на виробництві.

Чимало проблем у науці земельного права зумовлено динамікою розвитку суспільних земельних відносин. Обґрунтовано зазначається, що дослідження особливостей методології земельного законодавства в науковому руслі повинно сприяти визначенню основних концептуальних напрямів розвитку земельного права й законодавства, розробці конкретних рекомендацій щодо їх удосконалення та оптимізації і, як наслідок, зміцненню авторитету державної влади, а також стабілізації земельних правовідносин.

Проведення в Україні земельної реформи зумовлює необхідність теоретичного осмислення низки проблем щодо виникнення прав на земельну ділянку, зокрема особливостей державної реєстрації земельних ділянок в умовах сьогодення. Автори вивчають окремі недоліки земельного законодавства у сфері реєстрації земельних ділянок та пропонують шляхи вирішення певних практичних проблем.

Наукове та практичне значення мають матеріали останнього розділу, який стосується проблем протидії злочинності та вдосконалення діяльності органів кримінальної юстиції. Злочинність є глобальною проблемою, яка не вирішується на рівні окремої держави, правоохоронного органу або нормативно-правового акта. Розуміння цього факту має бути підставою для глобальної перебудови організаційних засад боротьби із цим явищем.

Під час вивчення злочинності цілком закономірним вбачається звернення до інституціональної теорії. Завдання, які поставлено перед зазначеною теорією, виходять за межі тієї або іншої конкретної науки. Очевидно, що ні кримінологія, ні соціологія, ні економіка не зможуть самостійно охопити весь комплекс проблем, пов'язаних із функціонуванням соціальних інститутів та інституціоналізацією кримінальних практик. Вирішити це завдання можна в межах розвитку такого нового комплексного напрямку кримінології, як інституціональна кримінологія.

Значну увагу в цьому розділі приділено проблематиці правомірності необхідної оборони під час застосування кримінально-правових норм в Україні та визначенню особливостей встановлення таких умов щодо посягання й перспективи розвитку кримінального права в цій сфері; характеристиці напрямів удосконалення організації протидії транснаціональній організованій злочинності; аналізу сучасних нормативно-правових актів та наукових підходів, пов'язаних зі змістом кримінально-виконавчої політики України, а також висвітленню ролі й місця принципу диференціації та індивідуалізації виконання покарань.

Упевнений, що представлений у збірнику чималий обсяг цікавого й надзвичайно корисного матеріалу ознайомить читачів із найрізноманітнішими проблемами сучасної юриспруденції й сприятиме створенню належної теоретичної основи для успішного проведення реформи правової системи України.

Сергій КІВАЛОВ,

доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України,
президент Національного університету
«Одеська юридична академія»,
голова комітету Верховної Ради України
з питань верховенства права та правосуддя